

HÖGAKTUELLT

Personaltidning för HÖGSKOLAN I GÄVLE Nr 7, november 2003

Ägg, silverputs och guldpengar

Samma personer som finner kemi svårt kan ändå fascineras av hur spännande det är. Det visade ett antal studenter i kursen Tillämpad kemi bland offentligheten i Valbo köpcentrum.

Sid. 5

Enkät visar stora kunskapsbrister

Vad beror dygnets växlingar på och hur uppstår tidvattnet? Inte helt lätta frågor visar en enkät som Kjell Prytz gjort bland 152 studenter.

Sid 3

Serier stärker kompetensen

Ska HiG lyckas göra serietecknande till akademiskt ämne även i Sverige? Det hoppas utbildningschefen Karl-Erik Westergren sedan Serietecknarskolan i Hofors knutits till HiG.

Sid, 8-9

13:e årgången

Högaktuellt

Personaltidning för
Högskolan i Gävle
801 76 Gävle
Besöksadress:
Kungsbäcksvägen 47
Rum 61:311

[www.hig.se/aktuellt/
hogaktuellt/](http://www.hig.se/aktuellt/hogaktuellt/)

Ansvarig utgivare:

Lars Söderberg,
informationschef

Redaktör:

Ove Wall
e-post: owl@hig.se
026-64 89 17

Tryck:

Stråläns AB
1 400 ex

Annonsspriser:

3 000:-/kvartssida
6 000:-/halvsida
exkl moms

Nästa nummer:

v. 51

Manusstopp:

1 dec

Debattstopp:

4 dec

Red förbehåller sig rätten att korta i insänt material. Det görs om möjligt i samråd med skribenten.

Ange gärna källan vid citering.

Omslagsfoto:

Anna Giljam och Jennie Jansson har läst tillämpad kemi och visade konster i Valbo Köpcentrum

Temperaturen stiger i forskningsdebatten

Vad är ett universitet? Vad är en högskola? Svaret på den frågan kan man fundera över i termer av motsättningar. Motsättningen mellan nyttotänkande och bildningsideal är en. Den manifesterades bland annat när upplysningstidens nyttobetonade universitetsutbildning på 1800-talet ersattes av Wilhelm von Humboldts modell för att utbilda goda statsjänstemän åt kungen av Preussen. Ytterligare en motsättning är den mellan forskning och undervisning. Motsättningen mellan det politiskt korrekta och det vetenskapligt accepterade går som en röd tråd genom universitetshistorien och är inte bilagd än. "Att tänka fritt är stort, att tänka rätt är större" är Humboldtidealets ställningstagande i den debatten. En motsättning handlar om elfenbenstornet gentemot den samhällsengagerade högskolan. I historiskt perspektiv ny är motsättningen mellan elit- och massutbildning liksom den mellan regionala högskolor och nationella universitet.

Det historiska perspektivet är intressant eftersom problemen i högskoledebatten liksom argumenten ofta har flera hundra år på nacken. Men historien avgör inte direkt dagens högskolesituation utan det är politiska beslut som ligger bakom och styr vår verksamhet. Vi som arbetar inom systemet måste acceptera och arbeta i enlighet med de politiska besluten men vårt åtagande att hävda det kritiska tänkandet innebär att lärare och studenter också bör delta i samhällsdebatten, inte minst när det gäller högskolepolitik. Speciellt inför den forskningsproposition som är under beredning – högskolorna lämnar sina underlag den 10 november – är det viktigt att många av de som är intresserade och engagerade i högskoleverksamheten också tar del i debatten.

Rektor Leif Svensson

De politiska beslut som ligger bakom dagens högskoleverksamhet gör sällan klart hur motsättningarna skall lösas. I många fall är det en fråga som får balanseras på ett förnuftigt sätt av högskolorna själva. I andra fall innebär de politiska besluten att det inte skall vara fråga om en motsättning utan snarare om en samverkan; det gäller till exempel förhållandet mellan utbildning och forskning. Att det sedan trots allt i praktiken finns en motsättning beror till en del på det ekonomiska styrsystemet, som helt frikopplar grundutbildning och forskning. En tilldelning av forskningsresurser med direkt syfte att kvalitetssäkra grundutbildningen skulle kunna göra att forskning och grundutbildning samverkade snarare än konkurrerade.

En viktig skiljelinje går mellan åsikten att landets forskningsresurser bör samlas för att vi skall kunna hävda oss inter-

nationellt och åsikten att i görli-gaste mån hela landet bör kunna leva och utvecklas. Det finns ett mycket starkt tryck för den första åsikten i forskarvärlden, bland media och i storföretagsvärlden. Men vad är det för argument man för fram? Att citeringar av svensk forskning har minskat skulle ju kunna bero inte på bristen av centralisering utan på att centraliseringen drivits för långt. Talet om nödvändigheten av den kritiska massan saknar vetenskaplig förankring. Små kreativa miljöer har i själva verket genom historien och även i våra dagar varit mycket framgångsrika när det gäller forskning.

När det gäller forskarutbildning finns det goda skäl att bortse från motsättningarna och i stället utnyttja alla resurser landet har. Vi kommer att behöva många forskarutbildade på alla områden för att förse högskolorna med lärare framöver. Vi kommer att behöva många forskarutbildade för att bidra till innovation och nyföretagande i hela landet. Vi kommer att behöva bättre möjligheter att rekrytera begåvade ungdomar från hela landet till forskarutbildning. Vi vill ha bättre möjligheter för våra egna studenter att fortsätta till en forskarutbildning.

Den ansökan om vetenskapssområdet Teknik som lämnades på utbildningsdepartementet den 3 november är ett första erbjudande från oss vid Högskolan i Gävle att bidra med vår kompetens i forskarutbildningen. Vi finansierar redan ett stort antal forskarstudenter och genom stöd från länsstyrelsen skulle vi kunna starta egen forskarutbildning inom området Teknik utan att behöva mer pengar från utbildningsdepartementet under några år. Vi hoppas på en odogmatisk, snabb och välvillig behandling av vår ansökan.

Hur står det till med allmänbildningen?

Varför uppstår dag och natt? Hur uppstår regnbågen? Och hur är det ställt med allmänbildningen bland studenter idag vid HiG. Kjell Prytz, universitetslektor i naturvetenskap, beslöt sig för att ta reda på detta. Han lät 152 lärarstudenter, alla kategorier, besvara en enkät och här presenterar han resultatet.

Jag tog tillfället att undersöka våra nyblivna lärarstudenters kunskaper i naturvetenskap. Enkäten, som visas härintill, bestod av 8 frågor som jag bedömer som väsentliga för alla i gemen. Den genomfördes under ett av momenten i kursen "Naturvetenskap, samhälle och lärande" som är obligatorisk för samtliga lärarstudenter och tog ca 10 minuter att besvara. Eftersom lektionstillfället var obligatoriskt genomfördes närvarokontrollen genom att namnet skrevs ned på blanketten vilket stärker förtroendet för svarens äkthet. 152 personer ur alla kategorier lärarstudenter vid HiG deltog, vilket är ca hälften av totala antalet.

Diagrammen härnedan visar resultatet.

Innan man drar slutsatser bör man i ärlighetens namn också granska frågorna som förvisso uppvisar ett par brister. Det dåliga utfallet för fråga 2 kan i viss mån förklaras av oklara svarsalternativ liksom för fråga 7 fast i klart mindre grad. Utfallet för den senare frågan,

dvs. den om Darwins utvecklingslära, kan också delvis förklaras med ett tämligen genomgående misstag i den svenska översättningen av Darwins evolutionsprincip. Darwin uttryckte "survival of the fittest" vilket på svenska blivit "den starkares överlevnad" vilket inte är samma sak.

Trots detta uppvisar resultatet klara brister i den naturvetenskapliga allmänbildningen.

Ca 20 % av studenterna känner t.ex. inte till hur natt och dag uppkommer, vad som åstadkommer tidvattnet, hur regnbågen uppstår eller hur många celler en människa består av. Den enda fråga som ger ett acceptabelt resultat är den om den globala uppvärmningen, där så gott som alla svarar rätt.

Denna är bara en av många undersökningar som visar att det sk kunskapsamhället inte når upp till sitt epitet inom den naturvetenskapliga allmänbildningen.

Jag önskar fortsätta dessa undersökningar med komman-

de årskullar av lärarstudenter och mottager gärna kommentarer om undersökningen inklusive förslag på förbättringar eller

förändringar av utformningen.

KJELL PRYTZ
N-INSTITUTIONEN

Enkät om naturvetenskaplig allmänbildning Välj ett av alternativen

1. Vad åstadkommer natt och dag?

- A. Månens förmörkar solen
- B. Jordens rotation runt solen
- C. Jordens rotation runt sin egen axel

2. Vad åstadkommer årstiderna?

- A. Månens rotation runt jorden
- B. Jordens varierande avstånd från solen
- C. Jordaxelns lutning i förhållande till sitt rotationsplan

3. Vad åstadkommer tidvattnet?

- A. Stormar i atmosfären
- B. Månens och solens attraktion av jorden
- C. Temperaturväxlingar över dygnet

4. Vad bidrar till den globala uppvärmningen, sk. växthuseffekt?

- A. Förbränning av organiskt material
- B. Plantering av skog
- C. Konstbevattning

5. Hur uppstår regnbågen?

- A. Ljuset exciterar molekyler i fuktig atmosfär
- B. Ljuset reflekteras i luftföroreningar
- C. Ljus reflekteras i vattendroppar

6. Hur utvinns energin i en atombomb?

- A. Samma process som i en mikrovågsugn, fast intensivare
- B. Man klyver tunga atomkärnor
- C. Man sammanpressar en stor mängd trotyl

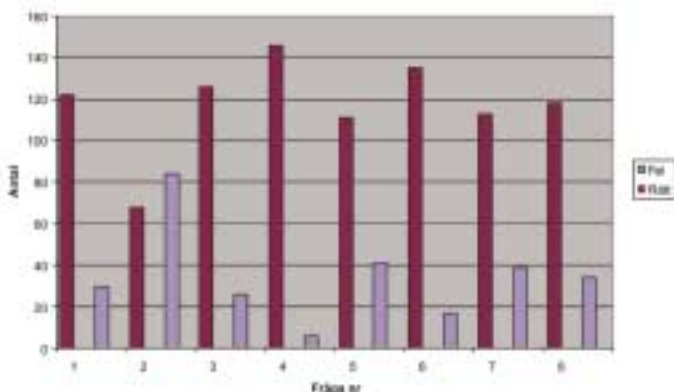
7. Vilken princip gäller för Darwins utvecklingslära?

- A. Den bäst anpassade överlever
- B. Miljön tvingar fram förändringar hos individer
- C. Ansvarskänsla inför sin egen art premieras

8. Hur många celler består en människa av?

- A. Flera tusen
- B. Flera miljoner
- C. Flera miljarder

Alla lärarstudenter

Antalet riktiga och felaktiga svar för varje fråga. Totala antalet svarande var 157.

Debattsvar till Anders Flykt:

”Inlärning befrämjas av lust och frihet, inte betyg!”

Debatten om salstentans vara eller icke vara fortsätter. **Peter Gill** startade den med att hävda att skriftliga tentor var att likna vid mental aga, ett militäriskt påfund som anammats av den akademiska världen.

Anders Flykt höll inte med om detta, utan hävdade att skriftlig tentamen mycket väl kan avslöja även missförståelse, inte bara faktakunskaper. Detta reagerar **Tony Björklund** på här intill.

I Högaktuellt 5-2003 efterlyser Anders Flykt empirisk kunskap om vådan av skriftliga tentor. Själv anför han dock inga kunskapskällor, inte ens då han skriver: ”Man kan mycket väl kontrollera förståelse med hjälp av skriftlig tentamen.”

Efter att ha hört och läst vad några forskare kommit fram till står det helt klart för mig att Peter Gill har rätt i den artikel Flykt ifrågasätter. Min egen erfarenhet är dock långt ifrån tillräcklig för att jag säkert kunna uttala mig. Men om det är det djupa, reflekterande lärandet vi eftersträvar, om utbildningen

avser att uppnå sådan självständighet att studenten kan både formulera och lösa problem i mycket mer komplexa sammanhang än salskrivningar kan motsvara, då motverkas syftet av den ytliga, fragmentiserade inlärning som blir följden av att kontrolleras genom skriftlig tentamen. Detta förytligande ökar av graderade betyg, inlärning och kreativitet försämras av ett belöningssystem, men främjas av lust och frihet.

Mina källor är Brown-Atkins (1988) *Effectiv Teaching in Higher Education*, Routledge; Trowald (1997) *Uppfattningar om examination* Hög-

skoleverket (jämte föreläsningar av honom på HiG). Dessa källor har också anförts i mitt kompendium *Lärrarhandledning* (1999). Jag vill också rekommendera vår kollega Agnes Nobels böcker *Hur får kunskap liv* (1984, 2001) och *Filosofens knapp* (1991, 1999)

TONY BJÖRKLUND
TB-INSTITUTIONEN

Anders Flykt svarar direkt:

Jag kan hålla med om att jag formulerat mig lite oförsiktigt när jag har skrivit ”att man visst kan kontrollera förståelse med tentamina”, skriver Anders Flykt i ett bemötande av Tony Björklunds debattinlägg här ovan.

Om man däremot säger att det inte går, ”kastar man sten i glas-hus” om man är universitetslärare. Ett liknande påstående skulle diskvalificera hela det utbildningssystem där universitetslärarna har förvärvat sin egen kunskap. Vidare ifrågasatte jag om användandet av tentamina för att kontrollera kunskapsinhämtning verkligen indikerar en speciell människosyn, inte ”våndan av skriftliga tentor”.

Vad som behövs är data som visar om långtidsbehållningen av kunskap från akademiska studier beror på formen av kun-

skapskontroll. Om det finns en skillnad och denna skillnad är till nackdel för skriftliga tentamina är jag öppen för att jag har fel. Tills dessa data har presenterats för mig förbehåller jag mig rätten att gissa att långtidsbehållningen av den förvärvade kunskapen är betydligt bättre för de som gjort en skriftlig tentamen, än de som examinerats med alternativa metoder. Detta baserar sig på antagandet att det inom ämnesdisciplinen finns en substantiell mängd grundläggande kunskaper som är essentiell för att studenten senare självständigt ska kunna inhämta kunskap på ett vetenskapligt korrekt sätt.

ANDERS FLYKT
MITTHÖGSKOLAN
(TIDIGARE HiG)

HiG-studenter vann tävling

Mattias Simonsson och David Wretblad heter vinnarna i Innovation Cups första regionstävling. Bägge har utbildats till högskoleingenjörer vid Högskolan i Gävle.

Vinnarna uppmärksammas i Dagens Industri den 31/10. Mattias och David får priset för en metod för att automatiskt läsa av registrerings-skyltar på fordon i rörelse.

Automatisk fotografering av fordon sker visserligen redan. Men dessa bilder analyseras sedan av en person. Men denna nya metod sker det hela automatiskt varvid personella resurser frigörs.

I artikeln i Dagens Industri beskrivs hur det går till.

En kamera kopplad till en radar, som känner av att ett fordon närmar sig, tar en bild

av fordonet. Bilden skickas lågupplöst – för att det hela ska gå snabbt – till en dator som i sin tur analyser bilden för att hitta den del som utgör nummerplåten. Ett program översätter därefter bilden av bokstäverna/siffrorna till vanlig text som lätt kan skickas till exempelvis ett övervakningsfordon.

HJÄLPER PÅ MÅNGA SÄTT

Det hela tar bara någon sekund och metoden kan användas i flera skilda sammanhang.

Man kan till exempel hitta efterlysta fordon, mäta tidskillnaden mellan två geografiska punkter vilket kan visa både hastighetsöverträdelse och trafikstockning.

Priset på 8 000 kronor delades ut vid Skandiadagen i Sundsvall i slutet av oktober.

Detta var en av fyra regionala uttagningar i tävlingen.

Experiment i köpcentrat:

Badbomber och brinnande tjugor i rikets tjänst

Inte bara barnen fascinerar av vad som händer på bordet mitt i ljusgården i Valbo köpcentrum.

– Så fantastiskt, säger en äldre kvinna som ser en student ge en ärgad och svartnad silversked glansen tillbaka. Utan att det kostar något.

Annars brukar man se det på TV-Shop och liknande. Skillnaden är några hundralappar.

Det går nämligen lika bra med en balja med vatten, lite salt, en matsked maskindiskmedel och en avriven bit aluminiumfolie.

Se där 3:e uppgiften i nytt perspektiv!

Eller ta de studenter intill som förvandlar femtioöringar till silver- eller guldpenningar.

– Men det är svårare att göra hemma då det krävs syra vilket man väldigt sällan har i skåpet, säger Anita Hussénus, N-institutionens prefekt och lärare i tillämpad kemi.

Här gjordes flera experiment som direkt appellerar till människor. Man tillverkade så kallade badbomber, bollar som ligger i badvattnet och bubblande

Studenten Sandra Jansson från tillämpad kemi demonstrerade hur man gör badbomber och använder dem. I bakgrunden läraren tillika N-institutionens prefekt Anita Hussénus.

ger ifrån sig valfri doft. Effekten illustrerad med en vattenbalja och en docka.

En liten flicka tittar länge innan hon tar mod till sig och frågar:

– Måste det vara en plastdocka?

Detta är avslutningen på en kurs. Studenterna är blivande grundskollärare. Och det märks. De förklarar mycket gärna vad som händer, har svar på det mesta och verkar tycka att det är riktigt roligt att stå här med vita rockor och skyddsglasögon och få folk (det är avlöningsdag) att stanna till.

Nu gör man inte detta därför att det är roligt. Naturvetenskap är inte det första valet de flesta studenter gör. Det ter sig svårt, maten är påfallande elak mot självförtroendet och kopplingen till vardagen kanske inte så uppenbar.

– Det här är ett sätt att visa vad man kan ha kemikunskaper till, säger Anita Hussénus, glad över det stora intresset.

Man kan till och med säga att man slår flera flugor i en smäll: 3:e uppgiften - att berätta för omvärlden vad man håller på med och kommer fram till, man kanske ökar intresset för ett utbildningsområde i rekryteringsknipa och slutligen: studenterna får pröva sina kunskaper och färdigheter i verkligheten.

OVE WALL

Lärarutbildningen öppnade dörrarna

Mängden sjukfrånvaro samvarierar direkt med låga betyg i skolan. Därmed är sambandet mellan hälsa och utbildning tydligt.

Med dessa ord inledde prof. Lennart Öhlund P-institutionens "öppna hus" den 27 oktober.

Dagen innehöll förutom en mängd föredrag runt anknyttande ämnen av institutionens lärare även 15 seminarier. Dagen var öppen för alla och gratis.

Bilden är från Lars Lundgrens spirituella betraktelse över svenskarnas dryckesvanor under titeln Skål och välkommen.

– Vi ska försöka göra detta till en vartannatårstradition, säger Lennart Öhlund

Maria Fregidou-Malama

Fyra veckor som lärare i Sydafrika - mer än bara

Maria Fregidou-Malama är lärare i organisation vid E-institutionens avdelning för företagsekonomi, men hon har också under fyra veckor undervisat vid Universitetet i Nathal, Pietermaritzburg Campus, i Sydafrika, en av HiG:s nyaste samarbetspartners. Här berättar hon själv.

”Inbjuden av institutionens prefekt Michael Poulter besökte jag och vistades vid institutionen i fyra veckor under juli och augusti 2003. Min kontaktperson blev Professor Debbie Vigar, MBA director.

Jag har fått möjlighet att undervisa studenter som läser fjärde årskurs och benämns Honour Klass och studenter i MBA-programmet. Jag har fått möjlighet att i seminarieform redovisa två forskningsprojekt som jag jobbar med: Knowledge and Attitudes to Co-operative Enterprises och Consumers' Attitudes to Local Produced and Organic Food.

Jag har också fått möjlighet att vara med kollegor vid handledningssituationer av studenter och doktorander.

KVINNOORGANISATIONER

Med hjälp av kollegor har jag kunnat besöka några NGO:s (Non Governmental Organisations) som arbetar med kvinnor som har AIDS eller andra fattiga kvinnor som får utbildning för att använda till exempel i sitt konstnärskap och etablera egna företag. Jag besökte tre sådana organisationer och alla leds av kvinnor, tillhör kyrkan och finansieras i stort av Tyskland. Jag har också fått möjlighet att besöka småföretag som ägs av vita och även svarta och kunnat diskutera med dem. Hjälpsamma människor ställde upp och hjälpte mig att besöka Farmers

Markets och få diskutera med bönder som säljer ekologiska produkter eller lokalproducerade livsmedel.

POSITIV ATT VARA SVENSK

Min uppfattning angående institutionen och kollegorna är mycket positiv. Alla kände till Olof Palme och ABBA och visade stort intresse för gruppens medlemmar och deras livssitua-

tion idag. De har verkligen varit tillmötesgående och intresserade av hur vi arbetar i Sverige. Jag har försökt förklara vårt universitetssystem och lära mig hur det är i Sydafrika.

Utbildningen på institutionen är treårig för en Bachelors Degree, fyra år för en Honour Degree och fem år för Masters Degree. Universitetet ger doktorsexamen som går ut på att skriva avhandlingen, det finns inga doktorandkurser som be-

höver läsas. Som jag har förstått det fortsätter många efter sina mastersexamina med att skriva avhandlingen.

Det förekommer många externa examinationer och examinatore till och med för vanliga kurstentamina men jag fick inte klart för mig vem som betalar dessa. Det finns avgifter för universitetsstudier som är olika beroende på föräldrarnas inkomst men det är minst 7 000 kronor per år har det sagts mig.

åra arbete

Men barn till universitetslärare behöver inte betala några avgifter.

De sydafrikanska kollegorna är mycket upptagna precis som vi är. Terminerna är på 12 veckor plus två veckor för examination och det finns två terminer per år. Studenterna läser för det mesta fyra ämnen parallellt under en termin.

Sydafrika är ett stort land med en yta på ca 1,3 miljoner kvadrat kilometer. Det bor cirka 45 miljoner människor i landet

och det talas 11 olika officiella språk. Mångfald är verkligen något som karakteriserar landet. Det som känns svårt för en är att människor fortfarande klassas i termer av till exempel svarta, vita, asiater och färgade. Det tog mig lång tid att få en klarhet om vad de menade med exempelvis färgade! Den grupp svarta som är i majoritet i Pietermaritzburg tillhör Zulufolket.

Innan jag reste till Sydafrika trodde jag att det hade skett stora förändringar i landet. Visst är landet demokrati nu. Men det finns fortfarande stora ekonomiska skillnader, och andra, bland olika grupper människor.

Jag vet faktiskt inte om det finns några vita som är fattiga men det är inte min uppfattning. Däremot har jag sett väldigt fattiga svarta. Den officiella statistiken säger att arbetslösheten ligger på omkring 30 procent men jag tror att den är mycket högre. Det finns många svarta som försöker klara sig som entreprenörer på olika sätt och löneskillnaderna är mycket stora.

MANDELA RESPEKTERA AV ALLA

I en ålder på 76 år fick Nelson Mandela 1994 rösta för första gången, vinna valet och bli den första svarta demokratiskt valda

presidenten. Jag har sett, hört och uppfattat att han är beundrad, nästan helgonförklarad och respekterad av alla. Även tack samma vita betonar att de verkligen har haft tur att få en så klok man till president.

Pietermaritzburg är en vacker stad och området är fint med vatten och gröna ängar och lite skog. Området har kopplingar till svensk missionstradition. Den svenske missionären Otto Witt köpte en gård här, Rorke's Drift, omkring 1875. Där har svenska konstnärer arbetat tillsammans med svarta konstnärer och det finns fortfarande ett konstnärscentrum. Vid mitt besök 2002 stod dock vävstolorna stilla då det saknades pengar för att köpa en sorts tråd som de behövde. Ack, vilket överflöd vi lever i! Jag vill gärna hjälpa dem med biståndshjälp men har inte hunnit göra så mycket än.

OM SAMARBETET

Min uppfattning är att samarbetet med institutionen i Pietermaritzburg har gått över förväntan. Debbie Vigar har varit i Gävle, vid institutionen för Ekonomi i september, under tre veckor och kommer tillbaka i januari 2004. Vi har en sydafrikansk student hos oss den här terminen och en av våra studenter åker till Sydafrika i vår. Just nu är i Pietermaritzburg en

av våra studenter som arbetar med en studie för en D-uppsats och jag åker tillbaka våren 2004.

Många av mina kollegor där vill gärna komma till Gävle om de får möjlighet. Jag hoppas därför att jag skall kunna få medel för vidare utbyte med universitetet Pietermaritzburg. Sydafrika är en stor marknad och det finns säkert också möjligheter för svenska företag att göra affärer där.

PS:

Jag vill passa på och tacka Internationella sekretariatet och institutionen för Ekonomi för all hjälp och uppmuntran att genomföra utbytet."

MARIA FREGIDOU-MALAMA
E-INSTITUTIONEN

LÄRAR- OCH STUDENT- UTBYTE MED SYDAFRIKA

INSTITUTIONEN FÖR EKONOMI BEVILJADES MEDEL FÖR ETT PROJEKT FÖR SAMVERKAN MED THE SCHOOL OF BUSINESS, UNIVERSITY OF NATAL, PIETERMARITZBURG CAMPUS, SYDAFRIKA FRÅN LINNAEUS-PALME PROGRAMMET.

Gott rykte ger studenter från hela landet

För några tiotal år sedan var det ytterst osannolikt att en serietecknare skulle få utbildning inom akademiens väggar. "Pysssel" kunde man hålla på med hemma vid köksbordet.

Byter man ordet serietecknare mot bildbärare får man en person som kan arbeta med att visualisera abstrakta tankar, övervinna robusta språkbarriärer och kanske även ge intelligent underhållning.

När inte det talade språket gör någon som helst nytta, när ord på papper bara är en räkka tecken utan innebörd, kan bilden nå fram och ge klarhet, insikt, förklaringar. Men inte bara det.

Det kan även ställa moraliska frågor, etiska frågor och ifrågasätta.

SERIÖST HANTVERK

Media är modeordet framför alla. "Nånting med media" är ett lika diffust som populärt yrkesval. Här införstås att det inte spelar så stor roll mer exakt vad det blir. Området i sig är mäktigt nog.

Men media är också mäktigt på ett annat sätt då det står för aktivitet, meningsutbyte, åsikter och information. Och serier är ett media.

Det kan brukas och missbrukas, men oavsett vilket man ägnar sig åt, kräver framställningen såväl idéer som handlag och kunskap.

Hela detta spektrum ingår i den tvååriga serietecknarutbildningen som i HiG:s regi drivs i Hofors. Skolan är inrymd i ett rostrött före detta äldreboende i området Björkhagen, väster om centrum. Studenterna delar rummen tre och tre. Det ger stillsamma och trivsamma arbetsplatser och stora möjlighe-

– Jag ville över allt annat teckna och Serietecknarskolan hade väldigt gott rykte." säger Linda Westlund. Linda kommer från Avesta och veckopendlar. Bostaden i Hofors var inte svår att hitta. Det är Linda som gjort teckningen här intill. I bakgrunden sitter Irene Löf.

ter att påverka både miljö och atmosfär. Pappersförekomsten överstiger överraskande nog inte normal svensk kontorsstandard. Kanske beroende på att den tillgängliga arbetsytan är så begränsad. På väggarna i rummen, i korridorerna och på dörrarna sitter överallt teckningar, seriestripas och affischer. Allt noggrant utfört..

Ett större klassrum, med datorer, används som aula och den delar man med Komvux.

Här finns 24 studenter i den första högskoleutbildningen. Nästa år räknar man med 27. Av ett hundratal sökande. Det är den enda liknande högskoleutbildningen i landet.

– Så de som kommer in stannar, säger Ingela Edkvist som

är programansvarig. Den här terminen har en person avslutat studierna på grund av sjukdom. I övrigt stannar man kvar.

Medelåldern är 20 år och studenterna består till något större del av tjejer. För två år sedan, då Hofors kommun var huvudman, fanns här bara killar. Och när starten skedde, i AMS regi för tolv år sedan, var

det inte ens säkert att de kunde teckna.

– AMS skickade hit vem som helst som arbetsmarknadspolitisk åtgärd, säger Johan Höjer som är professionell serietecknare med lång erfarenhet och mycket gott renommé. Några kvalifikationstester förekom inte. Detta ändrades när Bollnäs folkhögskola tog över utbildningen och därefter har kvaliteten ökat.

ÖKAR KOMPETENSEN

Att skolan nu finns hos HiG har flera orsaker.

– KY-myndigheten ville dra in anslaget till skolan. Vi tillfrågades om vi ville ta över och fann skolan mycket välordnad. Vi vill att serieteckning ska vara ett akademiskt ämne i Sverige som i vissa andra länder, däribland Japan, och i så fall blir vi först med det här, säger Karl-Erik Westergren, utbildningschef vid HiG.

I våras fick HiG examensrätt i yrkeshögskoleutbildningar. Karl-Erik ser framförallt tre områden där utbildningen passar in.

– Dels har vi design och formgivning, dels det digitala området på Kreativ programmering, och dels de socialkulturella utbildningarna. Här kan serietecknarstudenterna läsa vidare samtidigt som lärarna i Hofors kan verka i andra utbildningar som vi redan har.

Eleverna har blivit studenter. Men för de flesta är det kanske viktigare att få teckna i lugn och ro.

OVE WALL

Vem är den tecknande och vem är den tecknade? Idén är kärnan i denna bild av Linda Westlun som läser första året på utbildningen.

Den fasta personalen vid Serietecknarskolan i Hofors. Fr v huvudläraren Johan Höjer, programansvariga Ingela Edkvist samt läraren i grafisk form Jordi Bota. Johan Höjer är välrenommerad serietecknare. Jordi Bota är konstnär med grafik som specialitet. Till dessa kan läggas flera gästlärare med olika specialiteter. Senast var det en japansk mangatecknare som stannade en period utan kostnad för skolan. I Japan har serietecknandet akademisk status sedan länge.

FAKTA

FÖRSTA ÅRET SOM HÖGSKOLEUTBILDNING LÄSER HÄR LIKA MÅNGA TJEJER SOM KILLAR, SAMMANLAGT 24 STUDENTER. INGEN KOMMER FRÅN GÄVLEBORGS LÄN. DE KOMMER FRÅN MALMÖ TILL SUNDSVALL, ÖVER GÖTEBORG OCH STOCKHOLM. SKOLAN HAR EN STOR UTSTÄLLNING I SANDVIKENS KONSTHALL MELLAN 29 NOVEMBER OCH 7 DECEMBER, OCH KOMMER DÅ OCKSÅ ATT HÅLLA EN WORKSHOP I ÄMNET. UTBILDNINGEN - SERITECKNING OCH BILDBERÄTTANDE - OMFATTAR 80 POÄNG OCH GER YRKESHÖGSKOLEEXAMEN.

Håkan Englund om prao-platser:

Atmosfären lika viktig som uppgiften

– Vad de gör är inte lika viktigt som att de får känna atmosfären på en arbetsplats!

Det hävdar Håkan Englund på IT-enheten som varje höst lägger sig vinn om att ta sig an en praktikant eller en prao-elev under några veckor. Han tycker att flera vid HiG ska följa hans exempel.

Varje år ska i Gävle kommun 2 700 elever i grundskolan och gymnasiet ut på praktisk arbetslivsorientering, prao, under en vecka. Det betyder sammanlagt 51 årsarbetsinsatser ska ordnas, varje år...

– Vi kan inte ordna det själva, säger Kalle Wahlström, samordnare vid SSA-enheten som har till uppgift att värna samarbetet mellan skola och arbetsliv och det är naturligtvis lätt att tro honom

Han efterlyser därför hjälp från företag, organisationer och näringsliv.

BARA EGNA INITIATIV

En som gör sitt bästa att motsvara önskemålet är alltså Håkan Englund, systemutvecklare vid HiG:s IT-enhet. Sedan fem sex år tillbaka har han tagit sig an praoelever, praktikanter och studenter som gör sina ex-jobb. Och han menar att fler borde gör det.

– Dels är vi en stor arbets-

plats men vi är också en statlig arbetsplats och borde se det som en plikt att hjälpa till.

Nu finns ingen central person som kan berätta hur många praoelever HiG tar emot. Det sker nästan uteslutande på egna initiativ. Men att det handlar om mycket, mycket få, kan stå klart. Möjligen två eller tre per höst vilket får anses vara litet på en arbetsplats med nästan 700 anställda. Men motståndet finns där. "Jag har så mycket göra", "Jag har inte tid" eller "det jag gör är för svårt". Motiveringar som Håkan underkänner.

– Vad gör man om man blir sjuk då? Vill man så går det, hävdar han bestämt. Vi kan inte isolera oss här uppe på Kungsbäck. Och har man inte tid med sina ungdomar borde man fundera lite på vad man gör...

– Det är inte meningen att man ska lära praoeleverna ett yrke. Man ger dem en uppgift att utföra, väljer uppgift utifrån vilka kvalifikationer de har, be-

rättar lite om hur man kan göra det, och sedan kan man återgå till sitt. Det viktigaste är nästan att de får känna atmosfären på platsen, man fikar tillsammans, korridorsnack och att de får känna att man lutar på dem och att de gjort ett bra jobb.

Kalle Wahlström håller med.

– Den sociala biten är viktigast. Är den bra kan man göra nästan vad som helst. Det är bara att gå till sig själv.

VECKORNA FLYGER IVÄG

Fredrik Elfström kan anses vara en kvalificerad praktikant. Han läser en tvåårig KY-utbildning i Sandbacka Park i Sandviken. Håkan har anförtrott honom uppgiften att göra mallar för HiG:s kursdatabas. En viktig uppgift då idag institutionerna har egna mallar.

– Det här är helt annorlunda mot för att lära sig saker i skolan, säger Fredrik. Veckorna bara flyger iväg. Jag var på ett trähyvleri tidigare. Där var kafferasterna heliga, inte som här när man fikar när man tycker det passar.

Viktor Ansnes går i nian och gjorde också han sin praoveckla hos Håkan.

– Jag tog bilder med digitalkamera till lokaldatabasen och jag tyckte att det var en meningsfull uppgift. Jag har alltid gillat att fotografera så det var ett roligt jobb. Det var också mycket friare än i skolan.

Det finns ytterligare en anledning att ta sig an en praoelev, säger Håkan.

– Jag tror att många gillar atmosfären här, och då är chansen stor att dom berättar det när de kommer tillbaka till skolan, och att de återvänder hit efter gymnasiet. Det kan vi bara vinna på!

Fredrik Elfström trivs kanonbra när han programmerar mallarna till HiG:s kursdatabas. – Det är helt annorlunda mot för skolan.

Men bilden ljuger om man tror att Håkan Englunds handlederi består i att övervaka vad Fredrik gör. Det råkade bara se ut så vid fotograferingen.

OVE WALL

Gunnar Björk ny medarbetare vid HiG

Dalarnas före detta landshövding Gunnar Björk blir ny medarbetare vid Högskolan i Gävle.

Gunnar Björks (bilden) uppgift blir att intensifiera HiG:s arbete med att få i första hand vetenskapsområde Teknik, men i förlängningen också att få universitetsstatus.

Han har under en lång karriär inte minst som riksdagsman och landshövding skaffat sig ett stort kontaktnät. Detta är en ovärderlig tillgång när han nu ska lyssna av hur tankarna går i riksdag, regering och departement och försöka att vända dem åt "vårt" håll.

– För att uppnå detta är det viktigt att veta vad andra i regionen tycker och förväntar sig. Jag kommer att arbeta nära rektor och ha många kontakter med kommunala intressen och

näringslivet i regionen.

Att veta vad de regionala intressenterna väntar sig av HiG framöver är viktigt för att kunna skapa enighet och en samlad kraft i universitetssträvandena.

Anställningen är av projekttypen och sträcker sig 14 månader. Han är formellt anställd av HiG men kommer att leda en regional samverksgrupp med bland andra länsstyrelse och kommunalråd.

Skrivbordet kommer att stå i Kontakttorgets lokaler.

Elingenjören som tog SM-guld i bodybuilding

"Jag kan inte förstå att man vill se ut sådär", sa en del.

– Det vill man ju inte! Så ser man bara ut på tävlingsdagen, svarar Lili André (bilden), elektronikingenjör vid HiG och nykorad svensk mästarinna i bodybuilding.

Kanske känns hon också igen från Gladiatorerna från förra året. Där tog hon sig till semifinal.

– Inte tillräckligt!

Lili upptäckte att hon kunde bli ingenjör och blev det. Därefter upptäckte hon att hon kunde utmana Gladiatorerna i TV4 2002 och tog sig till semifinal.

När hon upptäckte att även hon, som älskar godis, kunde ta kontrollen över sin egen kropp, började hon att

planera kosten och kroppsbygga. En andraplats i Luciatävlingen i bodybuilding förra året räckte in.

Men det gjorde SM-guldet nu i höst. Fast, hur kul är det med inga såser, inga pannkakor, inget godis och marmelad?

– Inge kul alls, säger hon. Men det är ju bara inför tävlingarna.

Man kan gratulera för mindre.

Med brinnande blick och trollkonster vid personalpuben

Oktober månads personalpub inföll lämpligt när man hade pumpat ut sig under den årliga Friskvårdsdagen. Där kunde man låta förföras av dalaspelmannen Wille Toors dramatiska fiol.

Ett sextiotal pajätande gäster deltog vid pubaftonen, höstens första men inte sista. Många förundrades säkert över den märklige mannen, dalkarlen Wille Toors (bilden), drygt åttio år gammal, som stod för ett brinnande framträdande med sin elförstärkta fiol som med lite högre volym lätt kunde ha fläkt upp golvmattan.

Ville, från Malung, är en ovanlig spelman. Han började i symfoniorkester som tolvåring,

spelar helst av allt Paganini och är inte mycket för schottis och polka. Spelman kan man vara ändå. Till sin hjälp hade han Hasse Rosén på keyboard.

Wille Toors är även trollkarl och blandade bort kort och fixade kaffe av skrynkligt papper.

Föreningens ordförande jobbar när detta skrivs med nästa pubkväll som ska infalla 28 november. Även denna gång i Soldathemmet.

Vi ses!

OWL

B

SVERIGE

Porto
betalt

Akademiska murar inget hinder

Vad betyder de akademiska murarna för en buske?

Inte ett dugg tycker den här järneken som tagit sig in på högskolan utan vare sig papper eller spett.

Hon (?) kan beskådas i glasgången mellan biblioteket och Oden.

HiG högst i stipendieligan

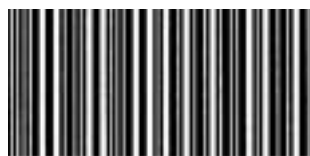
Bland de nya högskolorna finns ingen som har lika stor stipendiepott som HiG.

– Den ligger nu på trekvarts miljon kronor, berättade Håkan Attius, ordförande i stipendiekommittén inledningsvis på Ekonomdagen. Donatorerna uppgår till drygt 60.

Årets ekonom, Johan Sjöberg, ser ni här intill. Övriga stipendiater var Niclas Cronstedt, Jonas Molin, Elisabeth Löthman, Mandar Dabhilkar och Per-Arne Wikström. Årets föreläsare blev Fredrik Hartwig. Dagens donatorer var Sandvik AB, Föreningssparbanken, Mellansvenska Handelskammaren samt Odd Fellow-logen nr 52 Gävleborg.

Johan Sjöberg fick ta emot utmärkelsen Årets Ekonom av Per Rydin från Föreningssparbanken, ett av de företag som placerat HiG längst upp på listan över stipendier.

800025410

Traditionsenlig kaffestund med gäststudenterna

– Först vill jag tacka er för att ni valt att komma till Gävle. Sedan hoppas jag att ni träffa många nya vänner och att ni även studerar lite...

Det sa rektor när han traditionsenligt träffade gäststuden-

ter för att fika i mitten av november i campusrestaurangen.

Rektor passade på att samtala med Maren Hunte från Tyskland (t. h.). Till vänster sitter skymd Fitriyani Fong från Indonesien och Matsooana Sekokotana från Sydafrika.

...söderhålls figur

